

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXVI, св. 2

ISSN 0350-185X
UDC 808

SERBIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
AND
SASA SERBIAN LANGUAGE INSTITUTE

SOUTH SLAVIC PHILOLOGIST

Vol. LXXVI, No. 2

Editorial Board

*Dr Rajna Dragičević, Dr Victor Friedman, Dr Najda Ivanova,
Dr Vladan Jovanović, Dr Aleksandar Loma, Dr Alina Maslova,
Dr Sofija Miloradović, Dr Miroslav Nikolić, Dr Slobodan Pavlović,
Dr Predrag Piper, Dr Slobodan Remetić, Dr Jelica Stojanović,
Dr Sreto Tanasić, Dr Zuzanna Topolińska, Dr Anatoly Turilov,
Dr Jasna Vlajić-Popović*

Editor-in-Chief

Rajna Dragičević

BELGRADE
2020

ISSN 0350–185X

UDK 808

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ФИЛОЛОГ

књ. LXXVI, св. 2

Уређивачки одбор

*др Јасна Влајић-Појковић, др Рајна Драгићевић, др Најда Иванова,
др Владан Јовановић, др Александар Лома, др Алина Маслова,
др Софија Милорадовић, др Мирослав Николић, др Слободан Павловић,
др Предраг Пијер, др Слободан Реметић, др Јелица Сијојановић,
др Срејто Танасић, др Зузана Тојолињска, др Анајолиј Турилов,
др Викџор Фридман*

Главни уредник
Рајна Драгићевић

БЕОГРАД
2020

Први број *Јужнословенског филолога* изашао је 1913. године, у Београду. Часопис су покренули Љубомир Стојановић и Александар Белић, чланови Српске краљевске академије. Први уредник *Јужнословенског филолога* био је Александар Белић. Од броја XVIII часопис издају Српска академија наука и уметности и Институт за српски језик САНУ. Часопис излази два пута годишње.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

808

ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ филолог = South slavic philologist / главни уредник
Рајна Драгићевић. - [Штампано изд.]. - Књ. 1, св. 1/2 (1913) ; књ. 2, св. 1/2
(1921)-књ. 11 (1931) ; књ. 12 (1933)-књ. 17 (1938/1939) ; књ. 18, св. 1/4
(1949/1950)- . - Београд : Српска академија наука и уметности : Институт за
српски језик САНУ, 1913; 1921-1931; 1933-1939; 1950- (Београд : Birograf
comp). - 24 cm

Полугодишње. - Текст ћир. и лат. - Друго издање на другом медијуму:
Јужнословенски филолог (Online) = ISSN 2406-0763
ISSN 0350-185X = Јужнословенски филолог
COBISS.SR-ID 615183

Секретар Уређивачког одбора
др Владан Јовановић

Рецензенти

др Дејан Ајдачић, др Александар Лома, др Александар Лукашанец,
др Радмило Маројевић, др Александар Милановић, др Мотоки Номаћи,
др Слободан Павловић, др Људмила Поповић, др Биљана Сикимић,
др Марија Стефановић, др Зузана Тополињска

Ово издање финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја
Републике Србије према Уговору број 451-03-68/2020-14/200174 који је склопљен са
Институтом за српски језик САНУ.

Прихваћено на седници Одељења језика и књижевности САНУ 5. 9. 2020.

Издају

Српска академија наука и уметности, Кнез Михаилова 35, Београд
Институт за српски језик САНУ, Кнез Михаилова 36, Београд

Коректура

Дивна Продановић

Припрема за штампу

Давор Палчић (*palcic@eunet.rs*)

Штампа

Birograf comp d. o. o.
Београд

Решењем Министарства за науку, технологију и развој Републике Србије, број 413-00-724/2002-01
од 17. 7. 2002. године, ова публикација је ослобођена пореза на промет.

САДРЖАЈ

Студије и расправе

Зузана В. Тополињска: Дали предлозите претставуваат посебна зборовна група (<i>pars orationis</i>)?	9
Zuzanna V. Topolińska: Do the Prepositions Represent an Autonomous Lexical Class?	14
Марјан Д. Марковиќ: Анализа на формалната и семантичка деривација на прасловенскиот корен * <i>dvig</i> - во македонскиот јазик	15
Marjan D. Marković: Formal and Semantic Derivation of the Proto-Slavic Verbal Root * <i>dvig</i> - in the Macedonian Language	24
Екатерина И. Јакушкина: Опыт реконструкции синонимических отношений в праславянской лексике на сербскохорватском диалектном материале	27
Ekaterina I. Yakushkina: The Reconstruction of Synonymous Relations in the Proto-Slavic Vocabulary Based on the Serbo-Croatian Dialect material	46
Исидора Г. Бјелаковић: Графијско-ортографска и граматичка начела Павла Соларића и почеци стандардизације српског језика	47
Isidora G. Bjelaković: Pavle Solarić's Orthographic and Grammatical Principles and the Beginning of Serbian Language Standardisation	76
Jerzy M. Bartmiński: W poszukiwaniu paradygmatu etnolingwistyki: glosariusz kluczowych terminów i pojęć	79
Jerzy M. Bartmiński: In Search of an Ethnolinguistic Paradigm: A Glossary of Key Terms and Concepts	102
Євгенія А. Карпіловська: Підходи до опису інновацій у сучасній українській неографії	105
Ievgeniia A. Karpilovska: The Approaches to the Description of Innovations in the Modern Ukrainian Neography	124
	125

- Сергей А. Борисов, Глеб П. Пилипенко:
 Дискурсивные практики и метаязыковое комментирование
 в речи представителей национальных меньшинств Боснии
 и Герцеговины (на примере славянских сообществ
 Республики Сербской) 127
- Сергеј А. Борисов, Глеб П. Пилипенко: Дискурсивне праксе и метајезички
 коментари у говору представника националних мањина
 Босне и Херцеговине (на примеру словенских заједница у
 Републици Српској) 155
- Sergey A. Borisov, Gleb P. Pilipenko: Discursive Practices and Metalinguistic
 Comments in the Speech of Representatives of National Minorities in
 Bosnia and Herzegovina (the Case of Slavic Communities in the
 Republic of Srpska) 155

Прилози

- Bibliographia personalis у часопису *Јужнословенски
 филолог* (В л а д и м и р Б. Ж и в а н о в и ћ) 157

Некролози

- Радоје Симић (1938–2020) (Милош Ђ. Окука) 173

Прикази и критика

- Введение в славянскую филологию : пособие.* А. А. Кожина
 (ред.). Минск: Белорусский государственный университет,
 2019, 287 стр. (Н и к и т а В. С у п р у н ч у к) 181
- Е. В. Падучева. *Эгоцентрические единицы языка.* Москва:
 Издательский дом ЯСК, 2019, 440 стр.
 (А н а К р е ч м е р) 186
- Веселина Ђуркин. *Сложени зависни везници у српском
 језику и њихова функционалност илска дисџрибуција.*
 Београд: Јасен, 2018, 466 стр. (Милош М. Ковачевић) . . . 193
- Исходниша 5.* Михај Н. Радан (ур.). Темишвар: Савез Срба
 у Румунији, Центар за научна истраживања и културу
 Срба у Румунији, Филолошки, историјски и теолошки
 факултет Западног универзитета у Темишвару – Ниш:
 Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 2019.
 (Б р а н к и ц а Ђ. М а р к о в и ћ) 201
- Два века в двадцати словах.* Н. Р. Добрушина, М. А. Даниель
 (отв. ред.). Москва: Издательский дом Высшей школы
 экономики, 2016, 453 стр. (С т е ф а н Д. М и л о ш е в и ћ) . . . 209

Славянская историческая лексикология и лексикография: сб. научных трудов. Вып. 2. В. Н. Калиновская, И. А. Малышева (отв. ред.). СПб.: Институт лингвистических исследований РАН, 2019, 317 стр. (Д р а г а н а М. К е р к е з) 217

Регистры

Регистар кључних речи LXXVI књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 223

Регистар имена LXXVI књиге
Јужнословенског филолога, св. 2 225

Напомена 241

Исходиштіа 5. Михај Н. Радан (ур.). Темишвар: Савез Срба у Румунији, Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији, Филолошки, историјски и теолошки факултет Западног универзитета у Темишвару – Ниш: Филозофски факултет Универзитета у Нишу, 2019.

Часопис *Исходиштіа* 5 штампан је 2019. године. У њему су објављени радови са V међународног научног скупа *Мајџеријална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или њериферним областима*, који је одржан од 19. до 21. октобра 2018. године на Филолошком факултету Западног универзитета у Темишвару.

Радови у овом часопису тематски су разнолики – од оних из области језика и књижевности, преко антрополошко-лингвистичких и лингвостилистичких, до оних историјских, етнолошких и етнолингвистичких.

У највећем броју радова (17) теме су из области језика. У раду Жарка С. Бошњакковића (Филозофски факултет, Нови Сад) *Колико је државна граница ушћала на прозодијски систем говора М. Гаја (у Румунији) и В. Гаја (у Србији)* (69–82) на основу два идиолекта утврђују се сличности и разлике у прозодијском систему Малог Гаја (у Румунији) и Великог Гаја (у Србији), које су настале успостављањем државне границе између ова два места. Аутор је настојао да утврди „индекс фреквенције интраговорничких и интерговорничких варијација“ (70), а исто тако и да сагледа колики је утицај румунског језика и његовог банатског дијалекта. Бојана М. Вељовић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац) у раду *Унушрашња микрораслојеност говора шупинско-новойазарско-сјеничке зоне* (83–99) испитује појаву дијалекатске микрораслојености у говору Тутина, Новог Пазара и Сјенице, која се рефлектује у виду хоризонталне и вертикалне микрораслојености. Рад *Консонантски систем Дивича, Белобрешке и Старе Молдаве у Румунији* (101–111) Гордане С. Драгин (Филозофски факултет, Нови Сад) доноси причу о инвентару и дистрибуцији консонаната и консонантских група, као и о неким консонантским алтернацијама у говору три клисурска села – Дивича, Белобрешке и Старе Молдаве. Као грађа за овај рад ауторки су послужили

ли транскрибовани аудио записи са терена и материјал из попуњених лексичких упитника. Мирјана К. Илић (Филозофски факултет, Ниш) у раду *Боја и њасџирски именованослов* (145–155) настоји да на основу рада *Имена коза Драгољуба Златковића* (Ниш, 2015) покаже „колико је боја јак визуелни и когнитивни стимуланс у именовану животиња“, односно да кроз овај свој рад продуби „сазнања о учешћу боје у пастирској лексици југоисточне Србије“ (146). У раду *Језичке карактеристике лазаричких њјесама у њјизи* Обичаи и пјсни турецкихъ Сербовъ *Ивана Сџејановича Јасџиребова* (201–219) Миодраг В. Јовановић (Филолошки факултет, Никшић) пратећи неке фонетске и морфосинтаксичке особине настоји да утврди да ли се у лазаричким песмама може препознати локални дијалекатски систем краја из којег потичу, односно „да ли су и у којој мјери неке маркантне особине народних говора, наглашаване од дијалектолога, нашле мјесто у стиховима лазарица“ (201). *Турцизми у сџочарској џерминологији југоисточне Србије* (221–236) наслов је рада Надежде Д. Јовић (Филозофски факултет, Ниш). Ауторка, на основу грађе прикупљене на терену и у дијалекатским речницима, анализира турцизме у сточарској терминологији југоисточне Србије, констатујући да се јављају у великом броју семантичких поља, а нарочито у лексици која се тиче коња. Следећи је рад Александре Р. Лончар Раичевић (Филозофски факултет, Ниш) *Инвентар и дисџрибуција џрозодема у срџским говорима у Поморџију (Чанад)* (237–246). На основу теренске грађе анализирају се акценатске карактеристике (инвентар и дисџрибуција прозодема) у говору Чанада. Ауторка уочава да је на плану прозодије присутан велики утицај румунског језика. У раду *Пункџови у Румунији и Мађарској у оквиру Српског дијалектолошког атласа – резулџаџи досадашњих џеренских исџраживања* (257–264) Бранкице Ђ. Марковић (Институт за српски језик САНУ, Београд) представљени су резултати досадашње испитаности пунктова у Румунији и Мађарској за потребе Српског дијалектолошког атласа. *Елементи џулџијезичности и џулџикулџурализма у Белићевим Дијалектима* (265–277) наслов је рада Јордане С. Марковић (Филозофски факултет, Ниш). Ауторка анализира елементе џулџијезичности и џулџикулџуралности у монографији *Дијалекџи исџочне и јужне Србије* Александра Белића. Тања Милосављевић (Институт за српски језик САНУ, Београд) у раду *Конџеџи судбине на косовско-метохијској језичкој слици свеџа* (299–310) настоји да утврди универзалне и специфичне лингвокултурне црте у поимању судбине носилаца косовско-метохијских говора. У раду Радивоја М. Младеновића (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац) *Вокали средњег реда у сиринићком говору* (311–325) прате се и анализирају вокали средњег реда у северношарпланинском сиринићком говору у зависности од позиције – да ли су под акцентом или ван њега. Аутор закључује да „ови

гласови изван акцента најчешће имају општештокавску вредност, док су под акцентом подложни затварању, односно отварању / дифтонгоидном изговору, а у одређеним позицијама и супституцији по вертикали (е → и, о → у)“ (311). *Структурне и творбене карактеристике карашевске антропонимије из прве половине XVII века* (367–388) наслов је рада Михаја Н. Радана (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Темишвар). Аутор са структурног и творбеног аспекта анализира карашевска презимена из списка босанских фрањеваца (из пете деценије XVII века), а након тога та презимена пореди са садашњим карашевским презименима и надимцима, „с циљем да се расветли правац еволуције карашевске антропонимије и, имплиците, да се разоткрију промене до којих је дошло у етничкој структури карашевске енклаве почев од друге половине XVII века до данас“ (367). Драгана И. Радовановић (Институт за српски језик САНУ, Београд / Филозофски факултет, Косовска Митровица) у раду *О дијалекатским особеностима Наћфале у румунском Банату – извештај са шерена* (389–402) указује на најмаркантније структуралне дијалекатске особине у говору Наћфале у румунском Банату. Ауторка посебно прати фонетске, морфолошке и морфосинтаксичке одлике у говору овог места. У раду *Употреба слободног генитива у говору Банатске Клисуре* (425–439) Зорана М. Симића (Институт за српски језик САНУ, Београд) на основу грађе прикупљене на терену у Румунији, у селима Дивич, Белобрешка и Стара Молдава, анализирана је употреба слободног генитива у говору Банатске Клисуре. Аутор анализира партитивни, објекатски и субјекатски генитив. Посебан акценат стављен је на „утврђивање конкурентног односа између генитива и другог падежног формализатора одређеног значења, а с обзиром на периферни положај овог српског говора и на инојезичко, несловенско окружење које у оваквим срединама има утицаја на анализацију падежног система“ (425). Рад Нине Љ. Судимац (Филозофски факултет, Ниш) носи наслов *Најчешће грешке приликом усвајања српског језика као стираног код студенаца румунске националности* (441–453). Ауторка из угла примењене лингвистике посматра и прати усвајање српског језика као страног код студената румунске националности који су у оквиру студентске размене провели један семестар на Филозофском факултету у Нишу, при Центру за српски као страни и нематерњи језик. Главни циљ овог рада је „да се на корпусу језика студената уоче најчешће грешке, затим да се опише тип грешака и да се пронађу разлози који их иницирају“ (441). Уочене грешке ауторка је разврстала у оквиру четири језичка нивоа: ортографског, морфолошког, лексичког и синтаксичког. Татјана Г. Трајковић (Филозофски факултет, Ниш) у раду *Терминологија одевања и обувања у Рудни (Румунија)* (455–463) даје лексичко-семантичку анализу терминологије одевања и обувања српског становништва у румунском селу Рудна. Прикупљену

грађу ауторка разврстава и представља кроз четири семантичка поља: 1. Одевање, 2. Обување, 3. Одећа и предмети који се односе на новорођену децу и чување деце и 4. Накит. Поред тога, осврнула се и на порекло речи из овог домена. У раду *Из синџаксе глагола у говору Јаворана (код Бањалуке)* (519–526) Дијане М. Црњак (Филолошки факултет, Бања Лука) представљене су основне карактеристике из синтаксичке проблематике глагола у говору села Јаворана код Бањалуке. Забележене језичке особине упоређене су са онима које се срећу у западнијим српским говорима, а све у циљу „свестранијег сагледавања говора Јаворана у свјетлу херцеговачко-крајишког дијалекта као компактне говорне цјелине“ (519).

Своје место у овом часопису нашло је и десет радова чије су теме из области књижевности. *Токови савремене косовско-метохијске књижевности* (9–18) наслов је рада Данице Т. Андрејевић (Филозофски факултет, Косовска Митровица). Ауторка прати „књижевно-историјске, теоријске и критичке видове стваралаштва косовско-метохијских аутора“ (9). У раду *Жанровска њрејлиџања у делу Сунце на кришке Иве Мунђана* (57–67) Мирјане Д. Бојанић Ђирковић (Филозофски факултет, Ниш) анализирају се формалне и стилске особености дела *Сунце на кришке Иве Мунђана*. Ауторка се посебно бави жанровским аспектима прозе овог писца. Рад Смиљане Ж. Ђорђевић Белић (Институт за књижевност и уметност, Београд) *Песма о Јови Чаруги и њредање о Пејџру Манџу (Pătru Manti) из Рудне: комуникаџија између кулџура и „гранична“ фолклорна знања* (113–127) доноси причу о српском хајдуку Јови Чаруги, и то на основу увида у широку и разноврсну грађу консултовану током овог истраживања, као и анализом разговора са саговорником из Рудне, у коме су саопштене песме о овом хајдуку и делови предања о румунском хајдуку Петру Мантуу. Голуб М. Јашовић (Филозофски факултет, Косовска Митровица) у раду *Албански џисаџ срџског џорекла Милош Николић Миђени и његова краџика џроза* (169–179) говори о Милошу Николићу (познатијем под псеудонимом Миђени), једном од најзначајнијих албанских књижевника српског порекла прве половине XX века и о његовом стваралаштву. *Анђелко Крстић као срџски и македонски џисаџ* (177–199) наслов је рада Милорада Јеврића (Филозофски факултет, Косовска Митровица). Аутор говори о писцу Анђелку Крстићу, чије књижевно дело припада првенствено српској књижевности, али једним својим делом припада и македонској књижевности. У раду *Лирски говор Љубомира Симића* (247–255) Горана М. Максимовића (Филозофски факултет, Ниш) интерпретирани су стихови овог заборављеног песника. Аутор посебну пажњу посвећује интерпретацији „тематско-мотивских, стилско-поетичких и реторичких аспеката лирике Љубомира Симића“ (248). Након тога аутор указује и на улогу овог песника у конституисању песничког модернизма у српској књижевности, с обзиром на то да је био „један од рјетких

пјесника те генерације који је потекао са простора југоисточне Србије“ (248). Снежана Ј. Милојевић (Филозофски факултет, Ниш) у раду *Велики рат* Александра Гаталице као *постмодерни роман* (289–297) указује на различитост романа А. Гаталице према уобичајеном дискурсу о рату. У односу на претходнике „који су о рату говорили из угла учесника, Гаталичин роман јасно истиче метатекстуални карактер наратива о рату који је представљен у форми преиспитивања баналног, парадокса или деконструкције. Уместо јунака које покрећу велике идеје и племенита осећања, Гаталица нас суочава са ликовима које покреће конкуренција, грамзивост, мржња према другом и похлепа“ (289). *Дух српске модерне у Темишвару Тодор Манојловић и Милош Црњански* (327–343) наслов је рада Октавије И. Неделку (Факултет за стране језике и књижевности, Букурешт) и Лидије В. Чолевић (Факултет за стране језике и књижевности, Букурешт). Ауторке су настојале да утврде колико је боравак Тодора Манојловића у Румунији „био подстицајан и судбоносан“ (327) и како се то одразило на његово целокупно стваралаштво. У раду *Једна њесничка свадба деветнаесетог века у свейлу друштвених и књижевних кретања Срба у дијаспори* (345–355) Видана В. Николића (Педагошки факултет, Ужице) говори се о песничкој свадби XIX века у „српском“ Будиму између песника Симе Милутиновића Сарајлије и Марије Поповић („лепе Маце из Будима“, како ју је Вук звао), ученице Луке Милованова и сараднице Вука Караџића. Њихов живот најпре у Будиму, а потом и у Новом Саду и Београду „био је у жижи интересовања друштвеног и књижевног живота Срба у матици и дијаспори“ (353). „Одобравање или неодобравање овога брака одиграло се кроз ондашњу преписку културних радника и кроз лирске песме познатих песника у листовима и часописима“ (345), што аутор поткрепљује одломцима из ових преписки. О књижевном делу и раду Славомира Гвозденовића, једног од најзначајнијих српских песника у Румунији и расејању, говори рад Маце Царан Андрејић (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Темишвар) *Славомир Гвозденовић – књижевно дело у духу српства* (509–518).

Два рада су антрополошко-лингвистичка – *Станчево: нарашћиви о раду и сиромашћиву* (403–424) Биљане Сикимић (Балканолошки институт САНУ, Београд) и *Испираживач и саговорник у кадру. Тактилни гестови и њихова функција у теренском антрополошко-лингвистичком интервјуу* (475–492) Светлане М. Ћирковић (Балканолошки институт САНУ, Београд). Б. Сикимић се у свом раду, на основу теренске грађе добијене у разговору са становницима Станчева (села источно од Темишвара, које припада Банатској Црној Гори), бави њиховим сећањима на рад у доба комунизма у Румунији, као и ставовима „о савременом животу у периоду посттранзиције“ (403). Поред тога, бави се и лексичким румунизмима који су везани за живот и рад у доба комунизма и (пост)

транзиције. Рад С. Ђирковић је заснован на теренским антрополошко-лингвистичким истраживањима у румунском насељу Дињаш. Ауторка разматра једну од не баш честих ситуација у оваквој врсти истраживања – да се „саговорник и истраживач налазе у истом кадру током видео-документовања теренског разговора“ (475). Она учева да у оваквом просторном распореду истраживача и саговорника долази до тактилног контакта између њих, односно да „саговорник користи тактилни гест у комуникацији са истраживачем“ (475) и даље прати у којој су функцији ти тактилни гестови.

Један рад је из области лингвостилистике – *Интерференција уметничког и неуметничког стила у делу Ужице са вранама Љубомира Симовића* (357–366) Милке В. Николић (Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац). Ауторка се бави језичко-стилским одликама дела *Ужице са вранама Љубомира Симовића*, настојећи да „из лингвистичке (лингвостилистичке) перспективе испита на који начин се остварује интерференција уметничког и неуметничког стила у обликовању текста“ (357).

Историјским темама посвећена су четири рада: *Istoria milenară a Sârbilor din Banatul românesc (prin prisma manuscriselor, transumpturilor și a notelor din perioadă anilor 1010–1954)*¹ (19–41) Ивана Бирте (АРБ Румунија), *Породица Дамаскин од Немета* (157–168) Саше Б. Јашина (Српска православна Епархија темишварска, Темишвар), *Из наше заоставшине: људи и књиге* (279–288) Живе Ђ. Милина (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Темишвар) и *Културно-уметничка друштва српске мањине из Румуније у међурајном периоду* (493–497) Миодрага О. Ђурушкина (Основна школа бр. 24, Темишвар). И. Бирта у свом раду, на основу до данас необјављених рукописа који су сачувани у карашевским архивима а односе се на период од 1010. до 1954. године, износи најраније потврде о присуству Срба у румунском Банату. С. Јашин указује на значај српско-цинцарског племства у оквиру Хабзбуршке монархије, осврћући се на једну мању породицу Дамаскин од Немета, која је имала значајну улогу на подручју румунског Баната. Говори о овој племићкој породици и њеним члановима, о њиховим поседима, задужбини и прилозима које су донирали. У раду Ж. Милина извршена је валоризација српске заоставштине на данашњој територији Румуније, и то у виду монографија, превода и приређених издања. Аутор истиче да су њој посебно допринели Стеван Бугарски и Љубомир Степанов. М. Ђурушкин представља неколико културно-уметничких и добротворних друштава и читаоница из Темишвара и њихове активности, с циљем

¹ У преводу: *Хиљадугодишња историја Срба у румунском Банату (на основу оригиналних рукописа, записа и преписа који се односе за период 1010–1954. године).*

да упозна српску заједницу „о напорима српског живља из међуратне Румуније за очувањем свог националног идентитета у мултикултурној заједници Баната“ (493). Истраживање је вршено на основу докумената темишварског државног архива и темишварске међуратне штампе.

У засебну групу могу се сврстати етнолошки (4) и етнолингвистички (1) радови: *Иденѿишѿејски елементи Срба у Румунији: свадба у селима Поморишја и Банатске Црне Горе* (43–56) Бојане Б. Богдановић (Етнографски институт САНУ, Београд), *Божић код Срба у Румунији – Краљевац и Чанад* (129–144) Миљане Ивановић Баришић (Етнографски институт САНУ, Београд), *Славски обичаји у румунском Поморишју (Чанад, Фенлак) и Банатској Црној Гори (Краљевац): резултати иперенског рада обављеног у јулу 2018. године* (465–474) Ђорђине М. Трубарац Матић (Етнографски институт САНУ, Београд), *Посмртни ритуали за ѿкој душа уснулох код Срба у Кетфелу – Румунија* (527–530) Благоја Чоботина (Темишвар) и *Нека ѿтрадиционална јела у Карашеву* (499–508) Миљане-Радмиле Ускату (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Темишвар). Б. Богдановић у свом раду, на основу теренске грађе, представља начине прослављања традиционалног склапања брака Срба у Румунији (у селима Фенлак, Чанад и Краљевац) у периоду након II светског рата. У раду М. Ивановић Баришић износе се нека од сазнања о очуваности прослављања Божића код Срба у селима Краљевац и Чанад у Румунији. Ауторка уочава „поприлично слабо очувану празничну структуру прослављања Божића код српског становништва у овом делу Румуније“ (143), у односу на Дунавску клисуру, где су многи од ових обичаја још присутни или је очувано сећање на њих. Ђ. Трубарац Матић у свом раду, на основу пет казивања, говори о славским обичајима у селима Чанад и Фенлак у румунском Поморишју и селу Краљевац у Банатској Црној Гори, уочавајући убрзано гашење овог обичаја. Ауторка наводи неке од могућих фактора који су утицали на убрзање тог процеса, а с друге стране указује и „на елементе славских обичаја који су још увек присутни у пракси или у сећањима казивача“ (465). О посмртним обичајима и ритуалима које су Срби из Кетфела у Румунији вршили за покој душа својих умрлих чланова, 40 дана након сахране, говори рад Б. Чоботина. Аутор наводи да су се ови обичаји задржали до краја прошлог века, што потврђује и податак да се овај рад заснива на казивањима која су забележена осамдесетих година прошлог века. М.-Р. Ускату, на основу теренских истраживања, представља неколико традиционалних јела из Карашева, у југозападном делу румунског Баната. Ауторка посебно истиче тесну повезаност неких јела са традиционалним обредима и обичајима овог места.

На крају, може се закључити да је у часопису *Исходнишѿа* 5 сабран велики број радова (укупно 39) и да сваки од њих представља вре-

дан допринос области којој припада. Сигурно је да ће овај број часописа *Исходниџа*, као и они пре њега, наћи своје место међу значајним публикацијама и бити користан ширем кругу читалаца.

Бранкица Ђ. Марковић*
Институт за српски језик САНУ
Београд

---

* brankicama@gmail.com